

Київський університет імені Бориса Грінченка

Факультет суспільно-гуманітарних наук

Кафедра філософії та релігієзнавства

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор з науково-методичної та навчальної роботи

О.Б. Жильцов

2022 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Філософські студії: Логіка

для студентів

спеціальності	061 Журналістика
освітнього рівня	першого (бакалаврського)
освітньої програми	061.00.05 Міжнародна журналістика

Київ – 2022

Розробник:

Ломачинська Ірина Миколаївна, доктор філософських наук, професор кафедри філософії Історико-філософського факультету Київського університету імені Бориса Грінченка.

Викладач:

Ломачинська Ірина Миколаївна, доктор філософських наук, професор кафедри філософії Історико-філософського факультету Київського університету імені Бориса Грінченка.

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри філософії Історико-філософського факультету

Протокол від 13 вересня 2022 року №2

Завідувач кафедри д.філос.н, проф. Іван ОСТАЩУК

Робочу програму погоджено з гарантом освітньої програми 061.00.05 Міжнародна журналістика

_____ . _____ . 2022 р.

Гарант освітньої програми Ольга БИКОВА

Робочу програму перевірено

_____ . _____ . 2022 р.

Заступник декана Віталій ЗАВАДСЬКИЙ

Пролонговано:

на 20__ / 20__ н.р. _____ (_____), «__» _____ 20__ р., протокол № ____

на 20__ / 20__ н.р. _____ (_____), «__» _____ 20__ р., протокол № ____

на 20__ / 20__ н.р. _____ (_____), «__» _____ 20__ р., протокол № ____

на 20__ / 20__ н.р. _____ (_____), «__» _____ 20__ р., протокол № ____

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання
	денна
Вид дисципліни	обов'язкова
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська
Загальний обсяг кредитів / годин	2 / 60
Курс	3
Семестр	5
Кількість змістових модулів з розподілом:	2
Обсяг кредитів	2
Обсяг годин, в тому числі:	60
<i>Аудиторні</i>	28
<i>Модульний контроль</i>	4
<i>Семестровий контроль</i>	10
<i>Самостійна робота</i>	18
Форма семестрового контролю	екзамен

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета – формування логічної культури професійного мислення особистості, розвиток навичок до аналітичного, критичного мислення; способи його логічної організації та вимоги логічних законів.

Вивчення дисципліни формує у студентів освітньої програми 061.00.05 Міжнародна журналістика такі **компетентності**:

ЗК-01. Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях

ЗК-02. Здатність до розумінні предметної області та розуміння професійної діяльності

ЗК-04. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел

ЗК-10. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії і закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя

3. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ ЗА ДИСЦИПЛІНОЮ

Впродовж вивчення дисципліни мають бути досягнуті такі програмні результати навчання:

ПРН-1. Пояснювати свої виробничі дії та операції на основі отриманих знань

ПРН-20. Уміти збирати, обробляти й упорядковувати великий обсяг інформації про міжнародну ситуацію, стан міжнародної політики держав певного регіону

4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Усього	Розподіл годин між видами робіт					
		Аудиторна:					Самостійна
		Лекції	Семінари	Практичні	Лабораторні	Модульний контроль	
Змістовий модуль 1.							
Тема 1. Місце логіки у філософській системі знання	6	2	2				2
Тема 2. Мислення і мова	6	2	2				2
Тема 3. Поняття як форма мислення	8	2	2				4
<i>Модульний контроль</i>	2					2	
Разом	22	6	6			2	8
Змістовий модуль 2.							
Тема 4. Судження	6	2	2				2
Тема 5. Основні закони логіки	6	2	2				2
Тема 6. Умовивід як форма мислення	6	2	2				2
Тема 7. Логічні основи теорії аргументації	8	2	2				4
<i>Модульний контроль</i>	2					2	
Разом	28	8	8			2	10
Підготовка та проходження контрольних заходів (семестровий контроль)	10						
Усього	60	14	14			4	18

5. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль 1.

Тема 1. Місце логіки у філософській системі знання

Сутність курсу «логіка». Визначення логіки як науки.

Логіка і культура мислення. Істинність і правильність мислення

Визначення предмета науки логіки: поняття логічної форми та логічного закону. Становлення логіки як науки у історичному контексті. Характеристика основних історичних етапів розвитку науки логіки: традиційна (аристотелівська) логіка і символічні (класичні і некласичні) логіки.

Ключові терміни: «логіка», «мислення», «істинність мислення», «логічний закон»

Тема 2. Мислення і мова

Структура мислення. Функції мислення. Типи і види мислення. Закони мислення. Форми мислення і закони мислення.

Визначення мови. Поняття знаку. Види знаків. Семіотичний аналіз мови.

Визначення логічних термінів.

Формальна логіка: її зміст. Основні поняття і категорії формальної логіки.

Ключові слова: «абстрактне мислення», «міркування», «мова», «формальна логіка», «знак»

Тема 3. Поняття як форма мислення

Загальна характеристика поняття. Поняття і слово: особливості співвідношення.

Зміст поняття. Обсяг поняття. Види понять.

Логічні відношення між поняттями: відношення тотожності, відношення підпорядкування, відношення перехрещення, відношення координації, відношення суперечності, відношення протилежності.

Логічні операції над поняттями. Дефініція та поділ поняття.

Ключові терміни: «поняття», «порівняння», «аналіз», «синтез», «узагальнення», «абстрагування»

Змістовий модуль 2.

Тема 4. Судження

Судження як форма думки. Структура судження.

Види суджень. Прості судження, їх структура. Атрибутивні судження. Відношення між судженнями.

Складні судження, їх види. Класифікація суджень за кількістю і якістю.

Логічні відношення між атрибутивними судженнями. Алфавіт атрибутивних суджень.

Ключові слова: «судження», «істинне судження», «хибне судження», «просте судження», «складне судження», «атрибутивне судження», «суб'єкт», «предикат»

Тема 5. Основні закони логіки

Загальна характеристика законів логіки. Закон тотожності. Закон суперечності. Закон виключного третього. Закон достатньої підстави.

Ключові слова: «Формально-логічні закони», «софізм», «паралогізм», «логічна підстава»

Тема 6. Умовивід як форма мислення

Загальна характеристика умовиводу. Види знань в умовиводах

Види умовиводів. Дедуктивний умовивід та його правила.

Категоричний силлогізм. Фігури і модуси категоричного силлогізму.

Види гіпотез. Доведення гіпотез.

Аналогія як умовивід.

Ключові слова: «умовивід», «дедуктивний умовивід», «категоричний силлогізм», «гіпотеза», «аналогія»

Тема 7. Логічні основи теорії аргументації

Поняття доведення та його структура. Сутність аргументів та їх види.

Види доведення. Пряме доведення. Непряме доведення. Правила формально-логічного доведення.

Поняття спростування та його види. Правила доведення і спростування. Спростування тези. Спростування аргументів. Правила і помилки стосовно аргументів.

Правила змістовного доведення.

Ключові слова: «аргументація», «теза», «факт», «аргумент», «демонстрація»

6. КОНТРОЛЬ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ

6.1 Система оцінювання навчальних досягнень студентів

№ з/п	Вид діяльності студента	Макс. кількість балів за одиницю	Змістовий модуль 1		Змістовий модуль 2	
			Кільк. одиниць до розрахунку	Макс. кількість балів за вид	Кільк. одиниць до розрахунку	Макс. кількість балів за вид
1	Відвідування лекцій	1	3	3	4	4
2	Відвідування семінарських занять	1	3	3	4	4
3	Виконання завдань для самостійної роботи	5	3	15	4	20
4	Робота на практичних (семінарських) заняттях	10	3	30	4	40
5	Індивідуальне завдання	-				
6	Виконання модульної контрольної роботи	25	1	25	1	25
7	Макс. кількість балів за видами поточного контролю (МБ)			76		93
Максимальна кількість балів: 169, коефіцієнт $100/169=0,6$						

6.2 Завдання для самостійної роботи та критерії її оцінювання.

Самостійна робота – один з основних засобів оволодіння навчальним матеріалом. Упровадження в практику навчальної програми різноманітних форм самостійної роботи активно сприяє модернізації навчального процесу шляхом подолання протиріч між трансляцією знань і їх засвоєнням у взаємозв'язку теорії та практики.

Мета самостійної роботи студентів:

- розвиток творчих здібностей та активізація розумової діяльності студентів;
- формування умінь і навичок самостійної розумової праці;
- розвиток морально-вольових зусиль;
- формування в студентів потреби безперервного самостійного поповнення знань як необхідної умови професійного становлення.

Завдання самостійної роботи студентів:

- навчання студентів самостійно працювати з різними джерелами інформації;
- творче сприйняття і осмислення навчального матеріалу;
- формування навичок щоденної навчальної самостійної роботи.

Зміст самостійної роботи полягає в таких положеннях:

- самостійне вивчення теоретичних, історичних і науково-практичних тем;

- самостійна робота з джерелами та літературою з метою кращого засвоєння програмного матеріалу;
- підготовка наукових повідомлень, інформаційних довідок;
- підготовка вибіркового дослідного завдання на базі критичного огляду наукових публікацій, розроблення пропозицій щодо вирішення актуальних проблем або прогнозів за обраною тематикою;
- презентація та захист результатів виконання вибіркового дослідницького завдання.

Самостійна робота студентів повинна забезпечити:

- системність знань та засобів навчання;
- володіння розумовими процесами;
- мобільність і критичність мислення;
- володіння засобами обробки інформації;
- здібність до творчої праці.

Одним із видів самостійної роботи є опрацювання лекційного матеріалу, визначення головного в змісті лекції, засвоєння її основних моментів. Для систематизації отриманих знань з дисципліни до кожної наступної теми слід ретельно готуватись: систематично опрацьовувати матеріал попередньої лекції, рекомендовану літературу, повторювати пройдений матеріал.

Завдання до самостійної роботи

Завдання до модулю 1.

1. Характеристика основних історичних етапів розвитку науки логіки
2. Традиційна (аристотелівська) логіка
3. Символічна (класична і некласична) логіка
4. Формальна логіка: її зміст.
5. Поняття як форма мислення: загальна характеристика
6. Логічні відношення між поняттями

Завдання до модулю 2.

1. Судження як форма думки, його зміст і структура
2. Види суджень
3. Логічні відношення між судженнями.
4. Закони логіки: загальна характеристика
5. Загальна характеристика умовиводу
6. Види умовиводів та їх правила
7. Види гіпотез та особливості їх доведення
8. Доведення та спростування в теорії аргументації: загальна характеристика

Форма подання виконаної роботи:

Робота надсилається у вигляді файлу в текстовому редакторі Microsoft Word. Текст оформлюється шрифтом Times New Roman. Розмір шрифту – 14 пт,

міжрядковий інтервал – 1,5, абзацний відступ – 1,25; поля: верхнє, нижнє – 20 мм, лівє – 30 мм, правє – 1,5 мм; текст вирівнюється по ширині. Виділення фрагментів тексту можливе півжирним та курсивним накресленням.

Структура роботи: титульний аркуш; зміст (план); перелік умовних позначень; викладення відповідей на поставлені завдання, оформлені у розділи; висновки; список використаних джерел; додатки.

На титульному аркуші роботи вказуються офіційна назва навчального закладу, факультету, кафедри; прізвище, ім'я, по-батькові автора роботи, повна назва теми; місто, де знаходиться навчальний заклад, і рік написання роботи. Після титульного листа подається зміст роботи з точною назвою кожного розділу і вказуванням його сторінок. Оптимальний обсяг роботи складає 12-15 сторінок.

Критерії оцінювання :

Самостійна робота до першого модуля оцінюється у 15 балів.

№ з/п	Критерії оцінювання роботи	Максимальна кількість балів
1	Глибина і повнота розкриття завдань	10 балів
2	Повнота використання рекомендованої літератури	2 бали
3	Обґрунтування висновків	1 бали
4	Грамотність, стиль викладу, оформлення роботи	1 бал
5	Обсяг виконаної роботи	1 бал

Самостійна робота до другого модуля оцінюється у 20 балів.

№ з/п	Критерії оцінювання роботи	Максимальна кількість балів
1	Глибина і повнота розкриття завдань	15 балів
2	Повнота використання рекомендованої літератури	2 бали
3	Обґрунтування висновків	1 бали
4	Грамотність, стиль викладу, оформлення роботи	1 бал
5	Обсяг виконаної роботи	1 бал

Оцінка за самостійну роботу є обов'язковим балом, який враховується при підсумковому оцінюванні навчальних досягнень студентів з навчальної дисципліни «Логіка».

Студент може набрати максимальну кількість балів за самостійну роботу – 35.

6.3 Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання.

Виконання модульних контрольних робіт здійснюється в електронному вигляді або з використанням роздрукованих тестових завдань. Модульний контроль знань студентів здійснюється після завершення вивчення навчального матеріалу змістового модуля.

6.4 Форми проведення семестрового контролю та критерії оцінювання.

У процесі оцінювання навчальних досягнень студентів застосовуються такі методи:

- *Методи усного контролю:* індивідуальне опитування, фронтальне опитування, співбесіда, залік. *Методи письмового контролю:* модульне письмове тестування; підсумкове письмове тестування, реферат.
- *Комп'ютерного контролю:* тестові програми.
- *Методи самоконтролю:* уміння самостійно оцінювати свої знання, самоаналіз.

Кількість балів за роботу з теоретичним матеріалом, на практичних заняттях, під час виконання самостійної роботи залежить від дотримання таких вимог:

- систематичність відвідування занять;
- своєчасність виконання навчальних і індивідуальних завдань;
- повний обсяг їх виконання;
- якість виконання навчальних і індивідуальних завдань;
- самостійність виконання;
- творчий підхід у виконанні завдань;
- ініціативність у навчальній діяльності;
- виконання тестових завдань.

Форма проведення іспиту:

Комбінована. Екзаменаційний білет складається з завдань, які включають тестові завдання. Студент письмово дає відповіді на тести.

Тривалість проведення:

2 академічні години для письмової відповіді.

Максимальна кількість балів:

40 балів

Критерії оцінювання:

За відповідь на теоретичні питання:

20 балів - Критичний аналіз суті та змісту означеного теоретичного питання. Повний виклад фактів, ідей, результатів відповіді в логічній послідовності. Якісний аналіз сучасного стану дослідження проблеми, розгляд тенденцій подальшого розвитку означеного питання. Повна доказовість висновків, обґрунтованість власної позиції.

15 балів – Спроби критичного аналізу суті та змісту означеного теоретичного питання. Виклад в основному фактів, ідей, результатів відповіді. Частковий аналіз сучасного стану дослідження проблеми, розгляд тенденцій подальшого розвитку означеного питання. Доказовість висновків, обґрунтованість власної позиції.

10 балів – Некритичний аналіз суті та змісту означеного теоретичного питання. Частковий виклад фактів, ідей, результатів відповіді в логічній послідовності. Спроби аналізу сучасного стану дослідження проблеми. Часткова доказовість висновків, спроба обґрунтування власної позиції.

5 балів – Спроби некритичного аналізу суті та змісту означеного теоретичного питання. Набір фактів, ідей, результатів відповіді без логічної послідовності. Наявність висновків, спроба обґрунтування власної позиції.

0 балів - Відсутність аналізу суті та змісту означеного теоретичного питання. Хаотичний виклад деяких фактів, ідей, результатів відповіді без логічної послідовності. Відсутність аналізу сучасного стану дослідження проблеми та розгляду тенденцій подальшого розвитку означеного питання. Відсутність висновків та логічної обґрунтованості власної позиції.

За відповіді на тестові завдання:

40 тестових завдань - по 1 балу за кожну правильну відповідь.

Перелік допоміжних матеріалів:

Немає

6.5 Орієнтовний перелік питань для семестрового контролю:

1. Сутність науки логіки в філософській системі знання
2. Основні визначення поняття «логіка» в історико-філософському контексті
3. Істинність і правильність мислення
4. Становлення логіки у ранній античній філософії
5. Дослідження логіки у творчості Сократа
6. Логіка як наука у Арістотеля
7. Розвиток логіки в епоху Середньовіччя
8. Логіка Ф.Бекона
9. Основні напрями розвитку сучасної логіки
10. Загальна характеристика поняття
11. Поняття і слово: особливості співвідношення
12. Зміст та обсяг поняття
13. Види понять
14. Відношення між поняттями: загальна характеристика
15. Операції над поняттями
16. Загальна характеристика суджень
17. Структура судження
18. Види суджень
19. Класифікація суджень за кількістю і якістю

- 20.Логічні відношення між атрибутивними судженнями
- 21.Алфавіт атрибутивних суджень
- 22.Загальна характеристика законів логіки
- 23.Закон тотожності
- 24.Закон суперечності (несуперечності)
- 25.Закон виключного третього
- 26.Закон достатньої підстави
- 27.Загальна характеристика умовиводу
- 28.Види знань в умовиводах
- 29.Види умовиводів.
- 30.Дедуктивний умовивід та його правила.
- 31.Категоричний силогізм.
- 32.Фігури і модуси категоричного силогізму.
- 33.Види гіпотез.
- 34.Доведення гіпотез.
- 35.Аналогія як умовивід
- 36.Поняття доведення та його структура
- 37.Сутність аргументів та їх види.
- 38.Види доведення.
- 39.Правила формально-логічного доведення.
- 40.Поняття спростування та його види.

6.6 Шкала відповідності оцінок

Рейтингова оцінка	Оцінка за стобальною шкалою	Значення оцінки
A	90-100	Відмінно — відмінний рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу з, можливими, незначними недоліками
B	82-89	Дуже добре - достатньо високий рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок
C	75-81	Добре - в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок
D	69-74	Задовільно - посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності
E	60-68	Достатньо - мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь)
FX	35-59	Незадовільно з можливістю повторного складання - незадовільний рівень знань, з можливістю повторного перескладання за умови належного самостійного доопрацювання
F	1-34	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням курсу - досить низький рівень знань (умінь), що вимагає повторного вивчення дисципліни

7. НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНА КАРТКА ДИСЦИПЛІНИ

Разом: 60 год., із них: лекції – 14 год., семінарські заняття – 14 год., самостійна робота – 18 год., модуль. контр. – 4 год., семестр. контр. – 10 год.

Модулі (назви, бали)	Змістовий модуль 1. (балів)			Змістовий модуль 2. (балів)		
	Лекції (теми, бали)	Місце логіки у філософській системі знання (1 бал)	Мислення і мова (1 бал)	Поняття як форма мислення (1 бал)	Судження (1 бал)	Основні закони логіки (1 бал)
Семінарські заняття (теми, бали)	Місце логіки у філософській системі знання (11 балів)	Мислення і мова (11 балів)	Поняття як форма мислення (11 балів)	Судження (11 балів)	Основні закони логіки (11 балів)	Умовивід як форма мислення (11 балів)
Самостійна робота	Місце логіки у філософській системі знання (5 балів)	Мислення і мова (5 балів)	Поняття як форма мислення (5 балів)	Судження (5 балів)	Основні закони логіки (5 балів)	Умовивід як форма мислення (5 балів)
Логічний контроль (вид, бали)	Модульна контрольна робота 1 (25 балів)			Модульна контрольна робота 2 (25 балів)		
Семестровий контроль	Іспит (40 балів)					

8. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА

Базові:

1. Бондар Т. І. Логіка: навчальний посібник для вищ. школи. К.: Слово, 2011. 272 с.
2. Василенко Н. В. Елементи логіки: курс лекцій : навчальний посібник. Вінниця: ТД Едельвейс і К, 2010. 295 с.
3. Конверський А. Є. Логіка: підручник. К.: Центр навчальної літератури, 2004. 303 с.
4. Тофтул, М. Г. Логіка: підручник. 2-ге вид., перероб. і допов. К.: Академія, 2008. 398 с.
5. Хоменко І. В. Логіка: підручник для вищих навчальних закладів. К.: Абрис, 2004. 256 с.

Додаткові:

1. Арутюнов В. Х. Логіка : навч. посіб. для економістів / В. Х. Арутюнов, Д. П. Кирик, В. М. Мішин. – Вид. 5-е, допов. і перероб. К. : КНЕУ, 2012. 144 с.
2. Гасяк О. С. Формальна логіка. Розв'язкові процедури, алгоритми, словник базових термінів і понять: навч. посібник. Вид. 2-ге, переробл. та доповн. Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2014. 54 с.
3. Жеребкін В. Є. Логіка. Харків: Основа, 2006. – 256 с.
4. Кислюк К. Логіка : конспект лекцій. К.: Кондор, 2016. – 92 с. 17.
5. Конверський А. Є. Логіка: підруч. для студентів юрид. факультетів. К.: Центр навч. літ., 2004. 304 с.
6. Конверський А. Є. Логіка традиційна та сучасна. К.: Центр учб. літ., 2008. 536 с.
7. Логіка : конспект лекцій / О. В. Шебаніна, В. П. Клочан, І. В. Клочан та ін. Миколаїв: МНАУ, 2021. 137 с.
8. Логіка : підруч. для студентів вищих навч. закладів / В. Д. Титов, С. Д. Цалін, О. П. Невельська-Гордєєва та ін.; за заг. ред. В. Д. Титова. Харків: Право, 2006. 208 с.
9. Логіка: підручник. 2-ге вид., виправлене / А. Є. Конверський. К.: ВПЦ "Київський університет", 2017. 391 с.
10. Мозгова Н.Г. Логіка: Навч. посіб. К.: Каравела, 2007. 248 с.
11. Пилипко Є. В. Курс лекцій «Логіка» (для студентів усіх форм навчання всіх спеціальностей) / Є. В. Пилипко; Харк. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. Х. : ХНУМГ, 2013. 94 с.
12. Хоменко І. В. Логіка: теорія та практика: Підручник. К.: Центр учбової літератури, 2010. 400 с.
13. Щербина О. Ю. Логіка для юристів : курс лекцій. К.: Юрид. думка, 2004. 264 с.